

L
20

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT
's-GRAVENHAGE

20

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

DEN HAAG - CONRADKADE 175 - TEL. 61.41.61 - GIRO 41.22.35
TELEFOON AFD. VISSERIJ 39.01.55

AANTEKENINGEN IN VERBAND MET EN NAAR AANLEIDING VAN EEN BEZOEK AAN ENKELE FRANSE INSTELLINGEN VAN LANDBOUW-ECONOMISCH ONDERZOEK

I. ALGEMENE OPMERKINGEN

1. Ir. Wansink probeert het contact met Franse instellingen van landbouwkundig onderzoek te bevorderen.

Hij zegt dat het daarbij o.a. zijn bedoeling is om door meer samenwerking met invloedrijke Fransen:

- a. de Nederlandse wensen in de E.E.G. gemakkelijker te verwezenlijken;
- b. eventueel gemakkelijker te kunnen putten uit E.E.G.-fondsen.

Ir. Wansink had het bezoek van een aantal Franse onderzoekers hier voorbereid en ook het tegenbezoek van de hoofden van die Nederlandse instellingen van onderzoek, die de Fransen hadden ontvangen.

De Nederlandse delegatie bestond uit de heren Hupkes, Kraal, Moens, Van Riemsdijk en Voorburg. Hij verzocht hun naast de zaken die hun specifieke belangstelling hadden ook te letten op het volgende:

1. op welke wijze is het Franse onderzoek georganiseerd;
2. wat doet men en waarom;
3. zit er een conceptie achter die men uitwerkt;
4. is die conceptie beïnvloed of wordt die bepaald door de politici.

Voorts wilde hij, mede door dit bezoek, op hoog niveau de deuren openen, om op lager niveau gemakkelijker te kunnen samenwerken.

2. Mede met het oog op de verlangens van de heer Wansink heb ik mij afgevraagd wat voor soort mensen in het Franse landbouwkundige en vooral landbouw-economische onderzoek werkzaam zijn.

Ik kreeg de indruk dat de wetenschappelijke medewerkers vrijwel allen de volgende basisopleiding hadden:

- 5-jarige lagere school,
- 7-jarige middelbare school,
- 1 à 2 jaar voorbereiding tot toelating aan de landbouwhogescholen,
- 3 jaar zeer algemeen gehouden hoger landbouwonderwijs tot ingenieur.

Daarna neemt men een functie aan als onderzoeker en laat zich inschrijven als student aan de universiteit voor economie, recht, sociologie e.d. Men krijgt vrij ruim gelegenheid de colleges te volgen, doch ontvangt een relatief laag salaris. Naast de directeuren en de topfunctionarissen der onderzoekcentra zijn er vrijwel geen volledig afgestudeerde onderzoekers werkzaam.

3. Zo werkt prof. Bergmann als hoofd van het "Département de recherches d'économie rurale" van de INRA met 13 jonge niet of nauwelijks afgestudeerde jongelui. Het werkprogramma is zeer flexibel en in hoge mate vrij. Men ontvangt geen instructies met betrekking tot wat men zal onderzoeken. Men mag als Departement van het INRA wel betaalde opdrachten aannemen.

Men doet het weinig omdat:

L
2003

11 JUNI 1965
INSTITUUT

1. de onderzoeker er geen cent beter van wordt;
2. de onderzoekers liever eigen (meestal kleinere) projecten ter hand nemen;
3. de afdeling geen financiële problemen kent. Niet in de beschikbare hoeveelheid geld maar in het beschikbare aantal onderzoekers liggen voorlopig de knelpunten van de groei in het onderzoek.

Prof. Bergmann zei, dat zijn staf zich met de volgende terreinen van onderzoek bezig hield:

1. fruit (Mainié, Villain);
2. aviculture - vooral integratievraagstukken (le Bihan, Boussard);
3. bedrijfseconomische problemen van groente (Gervais, Nicolas, Mainié, Laurent);
4. dimensions des ateliers et entreprises (optimale bedrijfsgrootte) (Villain voor fruit, Nicolas voor akkerbouw, voorts Firel en Mainié);
5. dynamique de l'exploitation (problemen van het bedrijf in de tijd) Coulomb, Nicolas;
6. samenwerkingsvormen. Nicolas + het instituut in Rennes;
7. marché des facteurs (markt van produktiefactoren, zoals grond, arbeid, kapitaal);
8. innovations; b.v. in welke mate en met welke snelheid accepteert men innovations (Severac en Nathal);
9. intégration verticale (le Bihan, Gervais, Servolin, Mainié);
10. industrialisation de la production de la viande (rundvlees zonder land - toelevering van ruw- en krachtvoerders).

Uit de reacties van de medewerkers bleek, dat Bergmann meer in de etalage wilde leggen, dan hij in de winkel had.

Vooraf bij project 7 en 10 bleek dat. Van 7 zeiden de medewerkers: we zijn nog slechts bezig met het formuleren van de te hanteren begrippen.

Van 10 zeiden ze: er is nog heel weinig bekend; zelfs technisch nog vrijwel niets.

Voorts probeert het station centrale van prof. Bergmann op de hoogte te blijven van het onderzoek dat gebeurt in de organen en instellingen die met FASASA-geld werken (zie blz. 4) en van de studies van de afd. Statistiek (SC EES) en de "Voorlichtingsdienst" (DSA) van het Ministerie van Landbouw.

Ziet men dit brede werkterrein, de kleine groep medewerkers, het feit dat zij nog college lopen, bovendien in E.E.G.-commissies en departementale commissies meedoen en de moeite die men heeft om meer bruikbare krachten aan te trekken, dan mag men niet op korte termijn grootse resultaten verwachten van dit departement ondanks de grote capaciteiten van verschillende dezer onderzoekers. Ook over het gebrek aan bruikbare documentaties klaagden zij steen en been. Als zij bepaalde gegevens willen hebben van het Institut Nat. de Gestion et d'Ec. Rurale (INGER), dan gelukt dat meestal alleen maar in ruil voor studies die INGER wenst.

Van prof. Bergmann ontvangen:

1. het speciale nummer 1964 van "Economie Rurale", het tijdschrift van de "Société Française d'Economie Rurale", een in 1948 opgerichte vereniging van landbouweconomie.

Dit speciale nummer geeft een globaal overzicht van de voornaamste instellingen voor landbouw-economisch onderzoek en van wat zij doen; voorts een systematisch overzicht van de voornaamste publikaties der diverse Franse landbouweconomen en landbouw-economische instituten;

2. een verslag van de werkzaamheden en de personeelsmutaties van zijn "station centrale";
3. hun werkprogramma voor 1964;
4. 1e en 2e discussienota over de "nomenclature des prêts du crédit agricole".

(Deze publikaties zijn in de L.E.I.-bibliotheek.)

4. Voorts ontvangen van CNCER.

- a. Projection de la consommation des ménages pour 1970 (door INSEE in directe samenwerking met CREDOC gemaakt t.b.v. het "Ve Plan").
- b. L'échantillon comptable représentatif.

II. ORGANISATORISCHE PLAATSEN VAN HET ECONOMISCHE ONDERZOEK IN FRANKRIJK IN HET ALGEMEEN EN VAN HET ECONOMISCHE ONDERZOEK IN DE LANDBOUW IN HET BIJZONDER

- a. Ministeriële organen
- b. Boerenorganen

Chambres d'Agriculture

Publiekrechtelijke organen met consultatieve functie t.a.v. de overheden (centraal, regionaal). Zij financieren de landbouwvoorlichting in hun district. Inkomsten uit heffingen per ha (gem. Nf. 2,-)

Het "Centre National de Comptabilité et d'Economie Rurale (CNCER)

is een orgaan v.d. gezamenlijke Chambres d'Agriculture. (Dir.: Moreau).

Het heeft tot taak methodologische studies te verrichten op het gebied van de bedrijfsvoering (programme planning, lin. progr., arbeidsstudies etc.)

Het heeft 5 academici in dienst.

Bereidt thans voor:

1. een maandelijks enquête op aselekt gekozen bedrijven t.b.v. arbeid, vee, voorraden en materieel (ca. 12000 bedrijven);
2. maandelijks statistiek van inkomsten en uitgaven van de landbouw op basis van algemene kennis van de voornaamste verkopen (wijn, vee, granen etc.) en aankopen (via leveranciers van de landbouw);
3. evaluatie van de verschillende produktierichtingen.

INSTITUTION NATIONALE DE GESTION ET D'ECONOMIE RURALE (INGER)

opgericht 1964. Dir. Richard

door fusie van de

Fédération Nationale des Organismes de Gestion Agricole (FNOGA)

(Dir. Richard)

overkoepelend lichaam van de Centres de Gestion.

Harmoniseert de werkzaamheden van de

Centres de Gestion en verzorgt de voorbereiding van de "conseillers" op hun taak bij de Centres.

Gefin. door:

- a. de Centres
- b. opbrengsten van publikaties
- c. bijdr. van openbare organisaties

Werkzaamheden gericht op de behoeften van de individuele boer.

CENTRES DE GESTION

Centres de gestion (60-100 boeren).

Elk centre heeft zijn "conseiller" afgestudeerd van de Ecole supérieure d'Agriculture en elke 3 à 4 centres hebben tezamen een "voorlichter" van het traditionele ("polivalente") type.

De centres de gestion worden gefinancierd door:

- a. de chambres d'agriculture
- b. heffing per ha
- c. vrijwillige bijdragen.

Er is nauw contact tussen de voorlichtingsdienst en de 60 à 100 boeren. De boeren leveren "kengtallen" in; zij ontvangen eenvoudige deelnemersverslagen. Men discussieert over de "bouwplannen" van enkele "typebedrijven"; vooral technisch en de investeringsaspecten. Men is er zeer tevreden over. In Zweden zou men ook zo iets doen.

Krachtens zijn statuut objectief wetenschappelijk onderzoek. Wat de opdrachtgevers met de resultaten willen doen moeten zij zelf weten. 18000 "boekhoudingen" zijn niet "fiscaal besmet". De boeren betalen belasting op basis van aantal ha of aantal koeien etc. Zij mogen desgewenst op basis van werkelijke kosten en opbrengsten betalen. Men doet dat slechts zelden. Toch is men bang voor onderzoek en publikatie uit vrees dat daardoor de bedragen per ha of per koe zullen worden verhoogd. In totaal heeft men niet meer dan 3 x 4000 volledige boekhoudingen. De rest zijn losse aantekeningen van de "conseillers" over opbrengsten, mestverbruik e.d.

Fédération Nationale des Ass. Régionales d'Economie Rurale (FNARER)

div. Ass. Rég. d'Ec. Rurale (ARER)

d.z. regionale onderzoekcentra van de boerenorganisaties

De ARER's maken studies van goed wetenschappelijk gehalte over de toestand in de landbouw t.b.v. de stands- en beroepsorganisaties in het district.

In het bijzonder aandacht voor algemene omstandigheden als basis voor het beleid v.d. organisaties van boeren, arbeiders, kredietcoöperaties. Men maakt daarbij gebruik van de experts van de constituerende organisaties en evt. anderen. Daarnaast geeft men zijn algemene beschouwingen ook wel aan de boeren om een inzicht te geven in hun algemene omstandigheden. Een voorbeeld is het rapport over het district van de l'Ain, dat ik dit jaar van een excursie van Lyon uit meebracht.

Elke ARER omvat een aantal (6 à 7) werkzaamheden gericht op regionale problemen.

III. KANTTEKENINGEN BIJ DE ORGANISATIE VAN HET STRUCTUURBELEID

1. Inleiding

Er schijnen grote bedragen ter beschikking te staan van het Fonds d'Action Sociale et d'Amélioration des structures agricoles (FASASA).

Het FASASA financiert de volgende onderdelen:

- a. Société Centrale d'Aménagement Foncier Rural (SCAFR). De SCAFR is opgericht in 1960. Voorzitter Mr. Forget.
Deelnemers: de grote nationale landbouworganisaties en de 2 grote kredietinstellingen van de landbouw. (De Nat. Landbouwkredietbank en de "Caisse des Dépôts et Consignations). Een van haar eerste taken was: de voorbereiding van de SAFER's.
Instituut voor onderzoek naar structurele aspecten van het grondgebruik; studiecentrum voor de regionale en uitvoerende Soc. d'Aménagement foncier et d'établissement rural" (SAFER).
Voert ook onderzoekopdrachten uit in opdracht van overheid en anderen.
- b. Association pour la mutations professionnelle agriculture (AMPRA), t.b.v. omscholing e.d.
- c. Association nationale de Migrations et Etablissement Ruraux (ANMER) t.b.v. verplaatsing en vestiging van boerderijen.
- d. Fonds d'Orientation et de Regularisation des Marchés agricoles.

2. De "SAFER"s (krachtens Landbouwwet van 5-8-1960)

Werkgebied: Het is de bedoeling alle agrarische grond in Frankrijk te verdelen in districten en voor elk district een SAFER in te stellen. Men is hier grotendeels mee gereed.

Oprichting: Na advies van departementale commissie, waarin de Chambres d'Agr. en de landbouworganisaties vertegenwoordigd zijn.

Vorm : N.V. Door bestuurszetels is het bedrijfsleven ingeschaald.

Toezicht : M.v.L., v. Fin. en v. Ec. Z. benoemen regeringscommissaris, die alle vergaderingen moet kunnen bijwonen.

Taak : Verbetering v.d. landbouwstructuur door:
oppervlaktevergroting;
ontginning en bebossing;
migratie van boeren.

Middelen : a. Koop en verkoop van gronden
b. Verbeteringswerken doen uitvoeren.

Beperkingen: Gronden en gebouwen mogen niet langer dan 5 jaar in het bezit van een SAFER blijven. Zij mogen geen winst maken.

Financiële

middelen : Leningen en subsidies van de staat.

Begrotingen

: Jaarlijks fin. begroting en programma van activiteiten.

Werkwijze : De SAFER kan grond kopen en verkopen en "werken uitvoeren".

Gekochte grond mag zij niet langer dan 5 jaar behouden. Zij mag de gekochte grond verpachten, doch ook niet langer dan 5 jaar.

Het "werken uitvoeren" betreft vooral die, welke samenhangen met de bedrijfsvergroting waar zij door haar grondtransacties naar toe moet sturen. Voor bedrijfsvergrotingen kunnen de SAFER's subsidie krijgen.

Richting der activiteiten. De SAFER moet voorrang geven aan aankoop van grond:

1. t.b.v. ruilverkaveling;
2. die braak ligt;
3. die beschikbaar komt door bedrijfsbeëindiging;
4. waarmede vorming van goede bosexploitatie kan worden bevorderd.

De grond wordt bij voorrang verkocht aan:

1. boeren met een te klein bedrijf;
2. boeren wier bedrijven onteigend zijn;
3. jonge boeren die geen bedrijf kunnen krijgen.

De kopers moeten aan bepaalde eisen van vakbekwaamheid en kapitaalcracht voldoen.

Hulp aan bedrijven: kredieten tegen 3% en looptijd 30 jaar, tot 60% van de koopprijs.

3. In 1962 hebben de SAFER's een federatie opgericht, de Fédération Nationale des SAFER (FN SAFER), ten einde te komen tot uitwisseling van ervaringen, aanpak van gemeenschappelijke problemen, verdediging van hun standpunten tegenover de Regering etc.

Door personele unie van voorzitter SCAFR en FN SAFER goede coördinatie. Bovendien bestuurslid van de FN SAFER in bestuur SCAFR. SCAFR is bovendien secretariaat en uitvoerend apparaat van de FN SAFER.

4. Documentatiebasis

Macro-analyse

Representatieve steekproef moet inzicht geven in de brutoproduktie per man. Daaruit kan men een globaal idee krijgen van het gemiddelde inkomen per v.a.k. in de onderscheiden gebieden. Gezien het vrij nauwe verband dat men aanneemt tussen brutoproduktie/v.a.k. en inkoop/v.a.k. durft men het aan per district globaal aan te geven hoeveel gemiddeld de bedrijven vergroot moeten worden om tot "levensvatbare bedrijven te komen".

Mede hierop baseert men zijn visie over ernst van de situatie, gewenst tempo van hervorming etc.

Micro-analyse

Uitwerking van de globale ideeën uit de macro-analyse.

B. DE MICRO-ANALYTISCHE STUDIES

De bedoeling hiervan is de bedrijfsstructuur in een bepaald prioriteitsgebied te analyseren, ten einde een gedetailleerd programma te kunnen opstellen. Daarvoor is nodig dat de gronden landbouwkundig worden geclassificeerd en dat modellen van levensvatbare bedrijven worden bepaald. Daarnaast moet van de bestaande bedrijven een nauwkeurige inventarisatie worden gemaakt, voorts een kadastrale analyse en een classificatie van eigenaars en grondgebruikers.

Voor de bodemclassificatie wordt gebruik gemaakt van luchtcartografie, geologische kaarten etc. Dit geschiedt door een landbouwkundig ingenieur. De eindfase is een bodembestemmingskaart. Met behulp van

bedrijfseconomische enquêtes worden vervolgens bedrijfsmodellen opgesteld, die richtsnoer zijn bij de herstructurering van de bedrijven.

De kennis van de huidige bedrijfsstructuur wordt verkregen door middel van een eenvoudige bedrijfsanalyseformulier (fiche simplifiée d'exploitation), waarop voor ieder bedrijf voorkomen: de gezinssituatie, leeftijd van de boer, de arbeidsbezetting, het bedrijfsplan, pacht-en eigendomsverhoudingen en gegevens die het mogelijk maken om de instelling van de boer, zijn toekomstplannen enz. te kennen.

Bij het invullen wordt gebruik gemaakt van de volkstelling van 1962 en van de bekende kadastrale gegevens.

Bij de interpretatie van de verkregen gegevens worden de bedrijven als volgt gerubriceerd.

Aanbod

- bedrijven die thans te koop zijn op korte termijn
- bedrijven die waarschijnlijk te koop zijn op korte termijn
- boeren ouder dan 70 zonder opvolger middellange termijn
- boeren tussen de 60 en 70 jaar middellange termijn
- boeren tussen 50 en 60 jaar zonder opvolger op lange termijn

Stabiele bedrijven

- bedrijven, stabiel om sociologische redenen op korte termijn
- bedrijven, stabiel vanwege pacht of deelpacht (non-viable)
- "levensvatbare bedrijven" in pacht of deelpacht op langere termijn
- bedrijven, stabiel door inkomenscumulatie op langere termijn
- levensvatbare eigenaarsbedrijven op langere termijn

Vraag

- bedrijven die vergroot moeten worden om economisch levensvatbaar te blijven op korte termijn
- levensvatbare bedrijven die toch voor vergroting in aanmerking komen op lange termijn

Ten behoeve van de synthese worden deze bedrijfsgegevens in kaart gebracht. Het uitvoerend personeel beschikt dus over alle elementen om een harmonische reconstructie te kunnen organiseren.

Hoe deze gegevens gebruikt worden laat het volgende voorbeeld zien ("Volvestre et Razès in la Vallée de la Vixiège). Het betreft 17 dorpen, 500 bedrijven, 20000 ha bestaande uit een vallei met hellingen. De analyse toont dat ten minste 4000 ha gereconstrueerd moeten worden.

De prospecteur (voorbereider) zoekt de te koop zijnde bedrijven op, neemt contact op met de verkoper en beoordeelt met behulp van het bedrijfsformulier de urgentie. De "Expert-foncier" ("schatteur") bezoekt het bedrijf en vult een expertise-formulier in om tot een koopvoorstel te komen. Hij refereert zich aan de verkoopprijzen in het studierapport en aan de diverse andere beschikbare gegevens.

De Techniciens du réaménagement (reconstructiedeskundige) werkt een plan uit voor een nieuwe indeling van de verworven gronden met behulp van alle beschikbare gegevens om tot levensvatbare bedrijven te komen.

De landbouwkundige tenslotte belast zich met het opzetten van de bedrijven om het tijdelijk te beheren (max. 5 jaar) of om de nieuwe exploitant te adviseren.

Op grond van de voortgaande afvloeiing zullen binnen 5 jaar 2750 ha te koop komen en tussen 5 en 20 jaar nog eens 1250 ha. Alleen met behulp van deze studies en een systematische procedure is het mogelijk tot een harmonische uitvoering van dit werk te komen. Degenen die door bemiddeling van de SAFER een nieuw bedrijf krijgen worden zeer zorgvuldig geselecteerd.

5. Literatuur over de SCAFR en de SAFER

De gehele paragraaf over structuurbeleid is grotendeels samengesteld uit het uittreksel dat ir. Hupkes maakte van een SCAFR-publikatie dd. maart 1963, getiteld: "Un organisme nouveau: la Société d'Aménagement foncier et d'Etablissement rural, en face d'un problème ancien: l'aménagement des structures foncières". Deze publikatie sluit met een nabeschoowing, waarvan ir. Hupkes de volgende samenvattende vertaling gaf.

NABESCHOUWING

De SAFER is nog te jong om nu reeds een balans op te maken. Geconstateerd kan echter worden dat, zelfs in dicht bevolkte gebieden zoals Bretagne, veel grond gekocht kan worden. In het eerste jaar werd reeds voor meer dan 10 miljoen NF grond aangekocht.

Wanneer in eerste instantie het werk van de SAFER zich op regionaal niveau goed ontwikkelt, dan zal men zich in tweede instantie dienen te bezinnen op de taak van de landbouw in ieder gebied in het nationale kader. Erkend moet worden dat de "regionalisatie" van de doeleinden van het "Plan" nog niet is beëindigd; terwijl de omvang van de nodige reconstructiewerken nog aanzienlijk moet toenemen. Toch zal in de toekomst bij de werkprogramma's vooraf rekening moeten worden gehouden met de gevolgen voor de oriëntatie van de produktie.

Na het stichten van levensvatbare bedrijven kunnen de SAFER's bijdragen tot toepassing van de gedachten van "l'agriculture de groupe". Men zou kunnen denken aan vorming van "Sociétés d'exploitations", gefinancierd met vreemd vermogen van buiten de landbouw die de grond aan boeren verpacht. Dit wordt thans verhinderd door de wet, waarbij de SAFER niet langer dan 5 jaar eigenaar mag zijn. De taak van de SAFER, gericht op het creëren van interne levensvatbare bedrijven, moet worden gecomplementeerd met het oog op een externe levensvatbaarheid: "l'aménagement foncier" mondt aldus uit in een "Aménagement rural".

Aldus kan de SAFER worden gezien als een instrument dat bijdraagt tot de zo moeilijke overgang van een TRADITIONELE LANDBOUW met een hoge graad van zelfvoorziening, op basis van menselijke arbeid, met lage inkomens per werker, uitgeoefend in streken die niet in evenwicht zijn,

naar een MODERNE LANDBOUW, georganiseerd in levensvatbare eenheden, die voor de markt produceren, op basis van "technisch" kapitaal, met hoge inkomens per werker met een aanvaardbaar levensniveau.

Voorts kon ik het volgende meenemen:

- I. Met betrekking tot de Wet "Oriëntation agricole dd. 5-8-1960".
  - a. De tekst v.d. artikelen 15 t/m 18 die op de SAFER's staan (bijl. Ia)
  - b. Toelichting daarop (bijl. Ib)
  - c. Statuten van de FN SAFER (bijl. Ic)
  - d. Decreet v.d. M.v.L. dd. 14-6-61 met betrekking tot de SAFER's (bijlage Id)
  - e. Decreet v.d. M.v.L. dd. 20-10-62 met betrekking tot de SAFER's (bijlage Ie)
- II. Met betrekking tot de FN SAFER
  - a. Rapport de synthèse. Algemene Vergadering dd. 23-6-64 (bijlage IIa)
  - b. Verslag v.d. Algemene Vergadering dd. 23-6-64 (bijlage IIb)
  - c. Le rôle des SAFER dans la réorientation des régions en déséquilibre (bijlage IIc)
- III. SCAFR publikaties:
  - a. Note sur les problèmes pratiques posés par l'aménagement foncier
  - b. Rekeningenstelsel te gebruiken door de SAFER's
- IV. Lijst van SAFER's met adressen en namen van de voorzitters en directeuren.

IV. HET "CENTRE D'ECONOMIE ET DE SOCIOLOGIE RURALES DE L'OUEST AGRICOLE" wordt gevormd door een aantal min of meer nauw samenwerkende organen waarvan het zwaartepunt van het werk in Rennes ligt.

Deze organen zijn (in chronologische volgorde).

1. De "Chaire d'Economie rurale de l'Ec. Nat. Sup. Agr. de Rennes (ENSAR).
2. De "Association pour le Développement de la Recherche économique et sociale dans l'ouest agricole".
3. "La station d'économie rurale dépendant de l'INRA.
4. Het "Centre Nat. d'Economie domestique et de Sociologie rurales".
5. Het "Institut Nat. Agr. d'Etudes et d'Initiatives coopératives et Mutualistes (INAEICEM).
6. Het "Centre d'Etude et de Diffusion de l'Agriculture de Groupe (CEDAG) (opgericht 1962) (J. Vezin - directeur, Fr. Tassin - directeur).

Wie in deze organen werken, wat zij gedaan hebben en wat op hun programma staat is te vinden in de publikatie van sept. 1964 van de ENSAR getiteld: "Le centre d'Economie et de Sociologie de Rennes".

"L'agriculture de groupe" en "groupement d'agriculteurs" zijn termen die vooral gereserveerd zijn voor het aanduiden van nieuwere samenwerkingsvormen in de landbouw. Meer nog, ze houden ook iets in van een richting waarin de landbouw zich ontwikkelen moet (l'idée de groupement). Er is een beweging gaande op het niveau van de boeren zelf (vooral de jongeren) die geloven dat in (nieuwe) vormen van samenwerking de oplossing van al hun problemen ligt. Deze beweging heeft thans geen typisch religieuze of politieke kleur meer; de aanzet schijnt wel van de r.-k. geestelijkheid te zijn uitgegaan. Een zeer belangrijk uitgangspunt is: de boeren zelf moeten actief zijn in het zoeken van nieuwe en betere vormen van samenwerking.

In de praktijk is gebleken dat men soms met veel enthousiasme iets begon, maar het niet volbrengen kon. Om te voorkomen dat door te veel mislukkingen het op zichzelf interessante idee zijn aantrekkingskracht zou verliezen, is het CEDAG opgericht, met het doel hulp te bieden aan "boeren met plannen". Om die hulp te kunnen bieden moet het centrum:

- a. gedocumenteerd zijn over de verschillende beproefde vormen van samenwerken;
- b. de moeilijkheden die zich daarbij hebben voorgedaan;
- c. de stadia die bij de ontwikkeling tot een bepaalde vorm moeten worden doorlopen.

Het CEDAG heeft een werkgroep gecreëerd (le comité technique) dat de studies begeleidt en voor de verspreiding zorg draagt. De Werkgroep is in 3 subgroepen onderverdeeld (een technische, een juridische en een sociale). Hierin zijn vertegenwoordigd technici van de Chambres d'Agriculture, van jonge boerenorganisaties, van coöperaties, van centres de gestion, van de INRA en van diverse agrarische districten.

Behalve de CEDAG is er de UGEA (Union de Groupements d'Exploitants agricoles) die zich met studie en voorlichting op dit terrein zou bezighouden.

Er is een wet in voorbereiding met betrekking tot deze "agriculture de groupe".

Het CEDAG heeft tot nu toe gepubliceerd. 1)

- Document No. 1. Note sur le CEDAG etc.
No. 2. La dimension des ateliers de production laitière.
Pour une dynamique du groupe agricole.
Groupements agricoles d'exploitations en commun, de la mise en valeur des terres.
No. 3^x. Etude socio-économique d'un projet de porcherie coopérative.
No. 4^x. Un groupement d'exploitations de l'ouest agricole, ses aspects juridiques, techniques, économiques et humains.
No. 5^x. Banques de travail; principe de réalisation et de fonctionnement. (Administreert de prestaties van de coöperatoren, die dienen als grondslag voor de uitbetaling.)
No. 6^x. Banques de travail; données techniques.
No. 7. Réflexions sur l'agriculture de groupe.
Exposés de Messieurs Dourroux, Poullain, Lonapre, Moisan.
No. 8. Etude de la société civile: de la Baumette.
(Etude technique et socio-éc. d'un groupement.)
No. 9^x. Etude des problèmes soulevés par la mécanisation des exploitations agricoles dans les Manges.
No. 10^x. Journée régionale d'étude de l'agriculture de groupe.

Rennes publiceert een kwartaalbulletin "Etudes d'Economie rurale".

Hiervan kreeg ik mee: 2)

- Mrt.'62 No. 39 Waarin Brown: "Les transports de ramassage du lait" et "Contribution à l'étude économique des transports de ramassage des produits laitiers".
Sept.'62 No. 41 Brown e.a.:
a. Contribution à l'étude économique de la distribution du lait de consommation;
b. Contribution à l'étude quantitative du marché des produits laitiers;
c. La paiement du lait à la matière azotée.
Reutt:
d. Signe de métamorphose de l'économie laitière bretonne.
Dec.'62 No. 42 Malassis: Croissance économique et développement rural.
Juli'63 No. 44 Astier "La surgélation; essai d'analyse économique".

- 1) N.B. a. De met x genummerde publikaties zijn in de L.E.I.-bibliotheek.
b. De heren Hupkes, v. Riemsdijk en Moens hebben een abonnement genomen op de publikaties van de CEDAG.
2) N.B. a. In de meeste dezer publikaties staan voorin de "thema's" van alle voorafgaande nummers.
b. Bovenstaande exemplaren zijn in de bibliotheek van het L.E.I.

Voorts ontvangen:

G. Jégouzo "Essai d'orientation sur la prévision de la population active agricole".

V. LIJST VAN AFKORTINGEN

Afkorting	Naam voluit	Opmerkingen
AMPRA	Association pour la mutation professionnelle agriculture	Vereniging voor beroepsomschakeling (gefin. door FASASA)
ARER	Association Régionales d'Economie Rurale	Regionale onderzoekcentra van de boerenorganisaties
ANMER	Association nationale de migrations et établissements ruraux	t.b.v. verplaatsing en vestiging van boerenbedrijven (gefin. door FASASA)
APPCA	Association Permanente des Présidents de Chambres d'Agriculture	
CEDAG	Centre d'Etudes et de Diffusion de l'Agriculture de Groupe	zetel in Rennes
CERS	Centre d'Etudes des Relations Sociales de l'Université d'Aix-Marseille	Universiteitsafdeling van prof. Selliers die agrarisch-economisch onderzoek verricht.
CETA	Centra d'Etude technique agricole	Plaatselijke kringen voor bedrijfsverbetering. Hebben soms eigen landbouwingenieur in dienst.
CGA	Confédération Générale de l'Agricultures	Waarschijnlijk een standsorganisatie
CNCER	Centre Nationale de Comptabilité d'Economie Rurale	Onderzoekorgaan van de Association Permanente des Présidents de Chambres d'Agriculture (APPCA).
CNRS	Centre National de Recherches Scientifiques	Algemeen orgaan voor wetenschappelijk onderzoek van het Ministerie van Onderwijs.
CREDOC	Centres de Recherches et de Documentation sur la Consommation	Instituut voor statistiek en analyse op het gebied van de consumptie
CREP	Centre de Recherches Economiques sur l'Epargne	Instituut voor onderzoek betreffende het sparen
CUMA	Coöpérative d'Utilisation de Matériel agricole	Deze werktuigencoöperaties komen veel voor. Ze zijn federatief georganiseerd.
DSA	Division de Service Agricole	Landbouwvoorlichtingsdienst
ENSA(R)	Ecole Nationale Supérieurs Agricole (de Rennes)	
FASASA	Fonds d'Action Sociale et d'Amélioration des Structures Agricoles	

Afkorting	Naam voluit	Opmerkingen
FNARER	Fédération Nationale des Associations Régionales d'Economie Rurale Hierin ook vertegenwoordigd vakarbeiders, boeren, kredietorganisaties	Overkoepelend orgaan van de regionale onderzoekcentra der boerenorganisaties (in 1964 met Fédération Nationale des Organismes de Gestion Agricole (FNOGA) gefusioneerd tot Institut National de Gestion et d'Economie Rurale (INGER)).
FNCG	Fédération Nationale des Centres de Gestion	In 1961 met Union Nationale des Offices de Comptabilité et Centres d'Economie Rurale (UNOCCER) gefusioneerd tot Fédération Nationale des Organismes de Gestion Agricole (FNOGA).
FNOGA	Fédération Nationale des Organismes de Gestion Agricole	Overkoepelend orgaan van de 88 Centres de Gestion et d'Economie Rurale (in 1964 met Fédération Nationale des Associations Régionales d'Economie Rurale gefusioneerd tot Institut Nationale de Gestion et d'Economie Rurale (INGER)).
FNSAFER	Fédération Nationale des SAFER (1962)	
FNSEA	Fédération Nationale des Syndicats d'Exploitants Agricoles	
FORMA	Fonds d'Orientation et Régularisation des Marchés Agricoles	(gefin. door FASASA)
INA	Institut National Agronomique	Landbouwhogeschool te Parijs
INAEICEM	Institut National Agr. d'Etudes et d'Initiatives Coöperatives et Mutualistes	zetel in Rennes
INGER	Institut National de Gestion et d'Economie Rurale	In 1964 ontstaan door fusie van Fédération Nationale des Organismes de Gestion Agricole (FNOGA) en Fédération Nationale des Associations Régionales d'Economie Rurale (FNARER), ontstaan uit behoefte om belangen v.d. boeren te verdedigen o.a. op gebied van marktbeleid, landbouwpolitiek.
INRA	Institut National de la Recherche Agronomique	Orgaan voor agrarisch onderzoek van het Ministerie van Landbouw.

Afkorting	Naam voluit	Opmerkingen
INSEE	Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques	Centraal Bureau voor Statistiek
OST	Organisation Scientifique de Travail	Onderdeel van de INRA
SAFER	Sociétés d'Aménagement Foncier et d'Etablissement Rural	Instellingen voor reorganisatie van het agrarisch grondgebruik (zie ook SCAFR)
SCAFV	Service d'Application de la recherche à la Vulgarisation	Opgeheven in 1960. Deze dienst v.h. Min. v. Landbouw was te ambtelijk en te weinig deskundig. Zie SEI.
SCAFR	Société Centrale d'Aménagement Foncier et Rural	Onderzoekinstituut voor structuuronderzoek m.b.t. de landbouwgrond (studiecentrum voor SAFER).
SEDES	Sociétés d'Etudes et la Recherche et Economie Rurale	Adviesbureaus die agrarisch-economisch onderzoek tegen betaling verrichten.
SCEES	Service Central des Enquêtes et Etudes Statistiques	Statistische afdeling van het Ministerie van Landbouw
SEI	Service d'Expérimentation et d'Information	Opgericht 1962 als onderdeel INRA en ter vervanging van SARV
SFER	Société Française d'Economie Rurale	Vereniging van landbouweconomen (publiceert het tijdschrift "Economie Rurale") opger. 1948.
SMAG	Salaire minimum agricole garantie	Gegarandeerd minimumloon in de landbouw
UGEA	Union de groupements d'Exploitations Agricoles	
UNOCCER	Union Nationale des Offices de Comptabilité et Centres d'Economie Rurale	In 1961 met Fédération Nationale des Centres de Gestion (FNCG) gefusioneerd tot Fédération Nationale des Organismes de Gestion Agricole (FNOGA).

Kr/april 1965